

Uhorsko si dlho zachovávalo rôzne cyrilometodské zvláštnosti a tradície, ktoré nedokázali zmeniť ani západní misionári, a ani násilná latinizácia. Preto aj uhorské latinské kresťanstvo malo a má svoje zvláštnosti, ktoré prevzali pod byzantským a cyrilometodským vplyvom. Dlhý čas sa Veľký pôst nezačínal popolcovou stredou, ale predchádzajúcou nedeľou. Podľa synody v Sabolči v r. 1092 a v Ostrihome v r. 1104 bolo povolené manželstvo latinských duchovných. Uhorský misál nájdený v Záhrebe z 11. stor. zobrazuje grécku formulu svätenia vody. Niektoré sviatky sú podľa byzantského kalendára – napr. sv. Mikuláš, sv. Ján, sv. Demeter, sv. Ivan, sv. Juraj, Uvedenie Panny Márie do chrámu. Samotná úcta k Panne Márii prišla do Uhorska a na Slovensko z Byzancie, resp. Konštantínopolu, kde úcta k Nej bola veľká. Kronika, ktorú napísal Kézai, je nazývaná gréckou (Graecus).

Aj spisovateľ Jonáš Záborský písal, že v Uhorsku, prv bol východný, grécky, pravoslávny obrad, až neskôr sa tu všetko snažili popokrečovať a všade tlačili latinizáciu. V článku Maďari v X. st. uverejnenom v Letopise Matice slovenskej č. 38/1874 s. 35 - 71 píše, „že iné mená udávajú u panovníkov naši a iné cudzozemci. Na cirkevné pomery v Uhorsku vrhá trochu svetla obrátenie dvoch maďarských kniežat na kresťanskú vieru v Carihrade Bulsu-Vlčko a Gyulas. Gyulas zostal vo viere pevným a jej darcom verným, nebojval viac proti Grékom...“

Gejzu naviedla ku kresťanstvu Šarlota, dcéra Gyuly staršieho sedmohradského, ktorý prijal krst v Carihrade a privedol so sebou biskupa Hierothea. Na aký obrad bol Gyula pokrstený v Carihrade? Nie na grécky? V akom obrade vychovával Hierothej Šarlota? Nie v gréckom? K akému teda obradu primála Šarlota Gejzu? Nie ku gréckemu?

Zo synov Michalových sa jeden nazýval Vasilom, ktorého forma mena Basilus bola a je používaná len u pravoslávnych Slovanov. Druhému dáva Turčan prímene čára, čo tiež len z obradu grécko-slovanského vysvetlí sa môže. V kyrilčine nazýva sa panovník, kráľ, cár. Na to dáva Turčan cár Vladislavovi za manželku Rusku. Na čo to všetko poukazuje? Že Arpádovci prijali napred obrad grécky, s bohoslužbami kyrilskými“ (s. 52 - 53).

„Aké bohoslužby mali Slovania, také prijali od nich, v susedskom obcovaní, Maďari. Potom Maďari hľadali krst v Carihrade. Tam, ale Maďarov vždy akosi stotožňovali so Slovanmi. Keď teda žiadali biskupa, dali im bezpochyby slovanského, práve tak, ako Kozárom. Aký bol poslaný Kozárom Kyril, taký bol tuším poslaný Maďarom Hierothej. Najistejším ale svedectvom toho, že národ maďarský prvé počíval „pomiluj“, nie

„dominus vobiscum“, je reč. I Maďari i Slovania nazývajú do dnešného dňa pravoslávnych starovercami (ó hitö). Prečo? Že zostali pri starej viere, keď iní prešli ku novej. V maďarskej reči je mnoho slovanských, náboženstva a bohoslužieb sa týkajúcich slov (keresztény - kresťan, keresztség - kresť, kereszt - kríž a iné... Sviatok troch kráľov nazývajú Maďari i teraz övizkereszt - svätenie vody). Po všetkých listinách je rozšírené meno Ivan atď. To všetko sa nedá ináč vysvetliť, ako z toho slovanského pravoslavia, ktorých maličky zbytky sa zachovali za Tisou až do našich čias. Ako týchto pár tisíc rýdzich Maďarov s nábožnosťou slúchajúcich „pomiluj“, tak to prvotne slúchal celý maďarský národ“ (s. 52 - 54).

„Gejza videl, čo Nemci robili so západnými Slovanmi, akú porobu im uvalujú na krk s krížom. Bál sa toho istého osudu. Preto sa nevrhol slepo Nemcom do náručia. Tahotil k latinstvu, ale od počiatku pod výnimkou zvláštnej uhorskej hierarchie. O cirkevnom podrobení državy Nemcom nechcel ani počuť... priateľstvo s Nemcami trvalo veľmi krátko. Pre vojnu museli už r. 975 vziať svoje nošky a zutekať. Gejza sa totiž zamiešal so

Ako to bolo po vyhnaní žiakov sv. Cyrilla a Metoda

zbrojnou rukou do zoproti nemeckých, a zvlášť zúrili proti tomu apoštolovi uhorskému, Peligrinovi.

Taký vzalo koniec apoštolovanie nemecké v Uhrách za časov Gejzových. A predsa hovoria straníci zvelebovatelia latinizmu: Ukážte nám, čo vykonal ten biskup Hierothej? Co jeho duchovenstvo? Co Gréci vôbec? Aj, aj! Cirkev východná získala pre Christa v X. stor. snád' celý národ maďarský. Západná vysielala apoštolov, ktorí, hoci naši veľkú náklonnosť ku cirkvi západnej, predsa v časoch Gejzových málo čo v Uhrách vykonal“ (s. 55 - 57).

Jonáš Záborský píše o krste sv. kráľa Štefana a uvádza, čo o tom hovoria domáci kronikári, legendisti i cudzokrajní svedkovia, a sám k tomu píše: „Komu teraz dať za pravdu? Či domácim kronikárom a legendárom, ktorí krst Štefanov spájajú s jeho narodením? Či cudzozemským svedkom, ktorí ho odkladajú do času ženy? Našou mienkou oba majú pravdu, a predsa tí i títo sa mýlia, pretože nechápu, v čom je vec. Štefan, ako syn kresťanských rodičov, bol neomylné pokrstený hneď po narodení, ale obradom cirkvi východnej, keď potom chcel dostať za manželku Gizelu, musel prestúpiť do cirkvi západnej a bol znovu pokrstený obradom tejto.“

Tým je domnelá protimluva rozluštená, spôsobom neníteným, dve veľké záhady sú vysvetlené. Jedna, ktorú mohli rodičia kresťanskí nechať bez kresťu syna až do časov znenia? Nenechali. Druhá, ktorú mohol Štefana kresťiť biskup Vojtech bez toho, že by sme ho museli uznať pri nastúpení vlády za chlapca? Bol krstený znovu pri premene obradu“ (Ten istý náhľad vyslovil i Sasinek – Počiatky Uhorska, s. 128, ba aj Bár-dossy – Supplem. Annal Sceps. s. 351).

„R. 1356 vytyka Innocent IV. Uhorskému Ludiekovi, že sa zaviazal zlomiť rohy šizmatikom Srbom, diabol pak že ho svedkol ku vojne proti „pokrsteným“ Benatčanom. Tu teda berú sa pravoslávni za nepokrstených, z čoho nasleduje, že pri vstúpení do cirkvi západnej boli krstený...“

Pravoslávny bol vcelo odopieraný charakter kresťanstva. Chorvátsko predsa bolo vcelo kresťanské, keď ho opanoval sv. Vladislav a predsa hovoria, s ohľadom na pravoslávie, Andrej II. a Bela IV., v listine z roku 1269, o Vladislavovi, že Slavóniu obrátil od modloslužby ku kresťanstvu.

Roku 1503 zvestuje Ivanovi Hroznému jeho za Alexandra poľského vydatá dcéra, Helena, že ju biskupi a páni poľskí prekárajú, akoby krstená nebola.

Ale i pravoslávni odplácali rovné rovným. Na Rusi až v r. 1666 určili shromaždení v Moskve patriarchovia, „neperekreščiavať latyn pri prechodíe ich v pravoslávie“.

Na druhom teda krstení Štefanom diviť sa nebudeme. Ono bolo duchu onoho veku primerano, a dialo sa bezpochyby často. Lebo práve vtedy hromila cirkev rímska pravoslávia slovanské bohoslužby na všetky strany, v Uhrách, Čechách, v Poľsku, Chorvátsku. Ustúpil snášenlivý ten a krotký duch, aký ukázali papeži za časov Netkodových, nastúpilo bezohľadné, násilné latinčenie...“

Toto napísal spisovateľ Jonáš Záborský na začiatku druhej polovice 19. storočia. Nechali sme hovoriť a svedčiť jeho, z jeho článkov, ktoré uverejnil v časopise Matice slovenskej. Stretol som aj takých čo mi hovorili, že Jonáš Záborský nebol historikom. Ale či bol, alebo nebol písal historické pravdy o našich dejinách. Študoval a písal. Koľko mal problémov, že písal tak ako písal. Keby bol nadbiehal mocným tohto sveta, nebol mal žiadne problémy. Ale písal pravdu a to latinizácii nevyhovovalo. Jeho Cirkevné dejiny neboli dodnes vydané. Vraj preto, že sú veľmi cirkevné, „príliš hlboko púšťajú sa do náboženských otázok“, ale veď aké majú byť cirkevné dejiny, ak nie cirkevné?

Prot. ThDr. Štefan Horkaj

Blažená Matrona Moskovská

V r. 2003 som bola na pokraji nervového zrútenia, - vďaka svojej svedectvo Anna z Moskvy. - Mnoho rokov som nemohla otehotnieť (čo bolo výsledkom dvoch potratov). Veľmi dobre som vedela, že som sa dopustila ťažkého hriechu a to ležalo na mojej duši ako ťažký balvan. Koľkokrát som šla do chrámu v nádeji, že sa v spovedi zbavím tohto ťažkého hriechu, ktorý ma zožieral. No niečo mi nedovoľovalo podísť ku kňazovi. Prosila som o pokoj duše, ale bezvýsledne. Zrazu som otehotnela a moja radosť nepoznala hraníc. Lenže po 12 týždňoch moju radosť ukončil potrat. Ležala som v nemocnici a bola som pripravená siahnuť si na život. V takej depresívnej nálade som prežila ďalších šesť mesiacov, kým mi jedna známa nepovedala o sv. Matrone. Preto vám chcem rozpovedať svoj príbeh o tom, ako mi svätá Matrona pomohla, - hovorí Anna.

Bola skorá jar, keď som prišla do Pokrovského monastiera. Stála som v rade k ikone sv. Matrony a v mojej duši sa dialo čosi neopísateľné, všetko sa miešalo, bolesť s akousi zvláštnou radosťou. Vo chvíli, keď som už stála pred mošćami svätej, zmohla som sa len na hlasitý plač. V tomto stave ma zbadal baťuška, ktorý stal neďaleko. Vzal ma stranou, začal rozprávať, pýtať sa a ja som mu jedno-ducho „vyložila“ celý svoj život. Mlčky stál, len občas prikývoval a pohliadil ma po hlave. Vôbec si nepamínam, čo mi povedal, no z chrámu som vyšla taká ľahká, akoby zo mňa sňali tonu špiny. Uverila som, že všetko bude v poriadku. O dva mesiace neskôr som otehotnela a o deväť mesiacov neskôr porodila moju radosť - môjho syna. Zázraky sú - a sú blízko nás. Verte a všetko dostanete. Prajem všetkým, ktorí akokoľvek zúfate, aby ste pri matuške Matrone našli svoju nádej.

Kto bola táto „matuška Matronuška“, ku ktorej sa s vierou obracajú nespočetné zástupy akokoľvek zmorených, ktorí v nej nachádzajú skorú pomocnicu a zástankyňu pred Hospodom Bohom?

Blažená Matrona (Matrona Dimitrijeva Nikonova) sa narodila v r. 1885 v dedine Sebino, vo vtedajšej Tulskej gubernii. Dedina sa nachádza neďaleko známeho Kulikovo poľa. Jej rodičia, Dimitrij a Natália, boli roľníkmi. Ľudia chudobní, ale zbožní, ktorí sa živili z práce svojich rúk. Mali štyri deti: dvoch synov - Ivana a Michaila, dve dcéry - Máriu a Matronu. Matrona bola najmladšia. Keď sa narodila, jej rodičia už neboli najmladší. Pri tej biede v ktorej žili, ďalšie dieťa znamenalo len ďalšie hladné ústa. Preto rodičia ešte pred jej narodením plánovali vzdať sa dieťaťa a dať ho do sirotinca. No matka mala prorocký sen - videla svoju ešte nenarodenú dcéru, ktorá ako biely vták s ľudskou tvárou a zatvorenými očami sadla na jej pravú ruku. Sen prijala ako znamenie. Aj keď sa dievčatko narodilo slepé, matka milovala svoje „nešťastné dieťa“.

Sv. Písmo hovorí, že Boh si vyberá Svojich služobníkov ešte pred ich narodením. „Skôr, ako Som ťa utvoril v živote matky, poznal Som ťa, - hovorí Jeremiášovi. - Skôr, ako si vyšiel z lona matky, posvätil Som ťa“ (Jer 1,5). Tak aj Matronu Boh vybral k výnimočnej službe hneď na počiatku, naložiac kríž na jej plecá, ktorý s pokorou niesla celý svoj život.

Pri krste dostala meno Matrona po prep. Matrone Kon-

štantínopolskej, podvižníčke 5. stor.

Aj jej samotný krst prebiehal výnimočne. Kňaz, otec Vasili, ktorý ju krstil, a veriaci, ho považovali za svätého a spravodlivého človeka, povedal: „Mnohých som pokrstil, ale také niečo vidím prvý krát. To dieťa bude sväté“. Lebo vo chvíli, kedy ju ponoril do vody, nad dieťaťom sa vzniesol voňavý ľahký dym.

Hovoriac o vybraní Bohom Matrony nemožno nespomenúť, že na hrudi dieťaťa bola vypuklina v tvare kríža, nerukotvorený natelný krížik. Keď už mala asi šesť rokov, matka ju stále kárala: „Prečo si dávaš dole krížik?“ „Ja mám svoj, na hrudi“, - neraz odpovedalo dievčatko. Podľa svedectva susedov, keď ešte pila Matrona materské mlieko, stredy a piaty ju matka nemohla nakrímiť. Nemohli ju prebudiť. Jednoducho, celý pôstny deň dieťa prespalo.

Matrona sa nenarodila iba slepá, ale ona vôbec nemala oči. Jej očné jamky boli, akoby zarastené viečkami tak, ako u toho bieleho vtáka, ktorého videla jej matka vo sne. Boh jej však zato dal duchovný zrak. Ešte ako dieťa, v noci, keď rodičia spali, neraz stála vo sv. uhle pred ikonami, snímala ich dole a prikladala s k nim.

Keďže ich dom stál neďaleko chrámu a bohobojní Matronini rodičia milovali chrám, môžeme rovno povedať, že Matrona vyrastala v chráme. Od detstva mala Matrona dar modlitby a vo veku sedem-osem rokov sa u nej objavil aj dar predpovedania a uzdravovania chorých. Jej blízki boli neraz svedkami toho, ako Matrona predpovedala to, čo malo prísť v živote jednotlivcov, ale aj okolia, i celej krajiny.

Po jej modlitbách mnohí nachádzali uzdravenie a potešenie vo svojich starostiach. K domu Nikonových začalo prichádzať čoraz viac ľudí aj z ďaleka, tiahli sa zástupy, nevládných vozili na vozoch, mnohí prichádzali poďakovať, neraz prinášajúc dary, rôzne produkty. A tak sa slepá kalika Matrona stala hlavnou živiteľkou rodiny.

V detstve sa Matrone naskytla možnosť spolu s dcérou miestneho magnáta navštíviť mnohé sväté miesta Ruska: Kyjevo-pečerskú Lavru, Trojicko-sergejevskú Lavru a mnohé ďalšie. Je zaujímavé spomenúť stretnutie ešte len 14-ročnej Matrony so sv. Jánom Kronštadským. Keď zbadal Matronu v chráme, poprosil národ, aby sa rozostúpil a zavolať ju k sebe so slovami: „Hľa, ide moja zmena - ôsmy stúp Ruska“. Otec Ján tak predpovedal výnimočnú službu matušky Matrony ruskému národu v čase krutého prenasledovania Cirkvi.

prípravil jerej Dušan N. Tomko

Zázračne sa vrátili ukradnuté ostatky sv. Nikodima

Sväté ostatky prepodobného Nikodima Svätohorca, ktoré boli ukradnuté v marci tohto roka, sa zázračným spôsobom navrátili späť do monastiera, kde boli pôvodne opatrované.

Vo štvrtok, 15. apríla 2010, bratstvo monastiera, zasväteného práve prep. Nikodimovi Svätohorcovi (Grécko, blízko mesta Gumenissa), s veľkou radosťou a dojatím uvítali návrat schránky s ostatkami svojho nebeského ochrancu, ktorá bola ukradnutá 15. marca 2010.

Navrátenie tejto svätyně do monastiera sa udialo vskutku zázračným spôsobom. Sám prep. Nikodim sa štyrikrát zjavil človeku, ktorý ukradol jeho sv. ostatky a povedal mu: „Dieťa moje, vráť ma do môjho domu, z ktorého si ma vzal. Už dosť si ma natrápil“. Po týchto zjaveniach bol tento človek tak otrosený, že sa obrátil na prvého kňaza, ktorého stretol a so slzami sa mu vyznal zo svätokrádeže, ktorú vykonal a odovzdal mu sväté ostatky. Kňaz ihneď dopravil ostatky do monastiera a vyzrozprával tu o zázračných zjaveniach prepodobného Nikodima človeku, ktorý prepadol pokušeniu. Kňaz, ktorého zlodziej vyhľadal, svedčil, že tento nešťastník bol v takom duševnom stave, že kvôli slzám nemohol ani prehovoriť. Človek, ktorý spáchal tento zločin, sa chystá navštíviť predstaveného monastiera, aby sa mu ospravedlnil.

Pri príležitosti zázračného navrátenia svätých ostatkov sa 17. apríla konalo slávnostné celonočné bohosluženie a schránka s ostatkami prep. Nikodima bola vystavená veriacim k pokloneniu.

